

DRUŽINSKI PRIJATELJ

POUČNO-ZABAVNA ILUSTRIRANA PRILOGA „ZARJE“

— Izhaja vsako drugo soboto —

Jaslice.

Kako rad bi vsem povedal!

(Speval Dragomir.)

Kako rad bi vsem povedal
svojega srca gorjé,
kako rad bi razodeval,
svoje srečne hipe vse.

Razodete bolečine
polovico izgube,
dvojna sreča nas prešine,
če jo drugi še izvé.

Ko bi me ljudje umeli,
skrival ne bi, kar trpim.
bili bi z menoj veseli,
ko se včasih veselim.

Srcu le srce sorodno
manjša bol, radost množí,
razodetje je ugodno,
naj karkoli se zgodi.

Spomini zapuščenega srca!

(Božič v tujini.)

Prišli so prelepi božični prazniki, in krasna sveta noč s vso svojo milobno skrivnostjo. Da vsako pravo krščansko srce čuti nekaj pomembnega, nekaj veselega v sebi, kakor sicer nikoli ne. Da, tudi vsa narava je nekako čudovito mirna. Veličastno se bliščijo svetle zvezdice na jasnem nebeskem oboku. Prijazno sveti blede mesec na zemljo in — gleda — ko hitijo ljudje v cerkev k polnočnici. Povsod po vaseh in gorah je vse razsvetljeno, povsod gori nebrojno lučic, ki gorijo v čast Izveščarju, ki je iz neizmerne ljubezni do nas prišel na svet.

Ali ne prizadevam si popisovati tvojo lepoto, o sveta noč, ampak čustva, ki obdajajo nocoj mojo zapuščeno dušo. Oh, čustva — spomini — ki mi jih ti vsiljuješ so žalostni. Zakaj si me obiskala tukaj v daljni tujini? Zakaj me nisi počakala, da bi bila vsaj domov prišla; in še več, namesto da bi me razveselila, kakor vsako leto, me letos še žalostiš in obdajaš, s težkimi domotožnimi spomini.

Ali čutim, kako mi odgovarjaš in se opravičuješ, da si ti pri vsem tem nedolžna, ker tvoj čas je prišel, ti se nisi smela več muditi, priti si morala na dan. Spoznam pa, da nisi ti tega kriva. Ravno zdaj mi je srce tako polno žalosti in domotožja. Kajti na spomin mi prihajajo presrečna, brez-

skrbna otroška leta, Ko sem bila še otrok doma, v očetovi hiši, tedaj še nisem vedela za bridkosti življenja, preskrbni stariši so takrat zame skrbeli, tedaj še nisem znala za prevare in zapeljivosti sveta. Tedaj bila sem popolnoma srečna. O ve presrečna leta — živo čutim da ste me zapustila, kam vendar ste zbežala tako hitro. Pa zastonj po vas zdihujem, zastonj vas kličem, nazaj se več ne povrnete, šla ste za vselej v — — — morje večnosti. A zame je potem nastopil resni čas. Ko sem zapustila ljubi dom očetov, šla sem v daljni nepoznani svet. V njem sem do danes že marsikaj izkusila, grenkega in težkega. Najbolj težko mi je, ko se včasih počutim tako sama, tako zapuščena, srce se mi hoče vtopiti same žalosti in otožnosti.

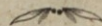
Ne mogla bi živeti tukaj, ko bi mi kaka druga stvar vsaj nekoliko ne nadomeščala tebe ljubi dom. Ko sem se od tebe ločila in sem prišla v Trst, šla sem najprvo poprosit prenočišča v „Zavod sv. Nikolaja“. In zavod me je ljubeznivo sprejel v svoje varno zavetje. Da, prepotreben je ta zavod. Želim mu iz hvaležnega srca, da bi mu nikoli ne manjkalo usmiljenih src, in radodarnih rok, ki bi zavod varovale propada.

Tebe ljubi dom, mi nadomešča še posebno naš „Marijin dom“. Tam najdem med svojimi tovarišicami razvedrilo potrtemu srcu. Tam najdem pošteno zabavo, tam slišim mnogo podučljivih, tolažilnih in opominjevalnih govorov. Tam pozabim za trenutek svoje bridkosti, ko uho posluša, srce čuti, in duh sledi deklamacijam mojih soster. Da tudi tukaj je treba, da združimo vsi svoje moči, in pomagamo Marijinemu domu.

Največ tolažbe, največ moči in miru, pa najdem v cerkvi, pri božjem Srcu Jezusovem. Tam se žalostno srce zopet vtolaži . . .

Predragi domači kraj, preljuba očetova hišica, kje si? Si li še tam na tistem mestu, ve polja, travniki in gozdi, se še razprostirata tam okolo. Vi hribi in planine se še dvigate tam nad prijazno dolinico, v katerej sem jaz preživela svoja prva nedolžna leta. Še vedno ste tam, še vedno ste ohranile svoje prvotno lice. Vse je še tako, kakor je bilo. Dolinica v tistem kraju, hišica na tistem mestu, hribi in planine se še vedno veličastno dvigajo proti nebu. Polja travniki in gozdi — vse tako. Zamaknjena premišlujem, v duhu vas gledam, zdaj v božičnem času, ko ste z belim snegom pokrite, posebno na sveti večer se mi zdite nekaka Betlehemska predpoda.

Miroslava.

Alkohol in vzgoja otrok.

Vse toži, da otroci ne ubogajo več, da so zdvijali in jih ni mogoče ukrotiti. Pravijo tudi, da so sedaj taki časi in da ne pomaga nobeno opominjevanje. Če pa vprašamo, storijo li stariši svoje dolžnost, moramo odgovoriti: Matere storijo, kar je v njihovih močeh, a očetje zanemarljivo vzgojo otrok

in zanemarjajo jo večinoma le zaradi alkohola ali pijančevanja.

Zjutraj gre oče na delo, ko otroci še spijo in jih ne vidi ves dan do večera, ko se povrne domov. Sedaj zvečer bi bil najpripravnejši čas, da bi oče malo nadzoroval svoje otroke, da bi jih vprašal, kaj so se učili v šoli, kaj so delali po dnevu, so li vbogali mater. Sedaj bi jim lahko dal par lepih naukov in opominov. Ali komaj oče povečerja, pa se odpravi v gostilno in to ne samo ob nedeljah, ampak tudi ob delavnikih. Je li to prava ljubezen do otrok? Smemo se li še sploh čuditi, da se otroci odtujijo očetu, in da zdívjajo, ker oče jim ne da pravega straha, a mati je navadno premehka ž njimi? Alkohol je kriv, da oče opušča družine in se navadi krčme, ki mu postane druga domača hiša.

A da bi bilo samo to! Kaj pa, če se vrne oče pijan domov, vzbudi ženo in otroke, jih začne preklinjati in pretepati? Bodo li imeli otroci še kaj spoštovanja in ljubezni do očeta, ki je pretepal njihovo mater? Gotovo ne, A kjer neha spoštovanje, neha tudi pokorščina. Tudi telesno škodujejo taki očetje svojim otrokom, ker pijančevi otroci so navadno bebasti ali napol neumni. Poznam dekle, ki je postalo bebasto le iz strahu pred očetom, ki je je v pijanosti pretepal.

Alkohol ali pijančevanje je torej vzrok, da se zanemarja vzgoja otrok, in otroci brez pravega nadzorstva in pouka zdívjajo, kakor konj brez uzde. Naj bi torej očetje malo bolj pazili na svoje otroke in manj posedali po krčmah, pa ne bodo več tožili o neubogljivosti in zdívjanosti otrok.

Zaprt.

(Doživljaji. Ž. M.)

V šoli sem bil priden, da so se mi vsi čudili, a nemiren tako, da so se me vsi bali. Nekega dne me je zadela usoda, da sem bil zaprt. Še sedaj me zazebe do mozga, ko se spomnim tistega dne, ko me je učitelj zaprl — samega v učilnici. Ne da se popisati, kar sem občutil, ko so se vrata zaprla in se je ključ dvakrat obrnil. Tovariši so skakali veselo na prostem proti domu — in jaz sam v šoli. Od jeze in žalosti sem se zjokal. Imel sem nekaj kazni, da prepišem stokrat: „V šoli je treba mirovati“. Kako poniževalno zame to. Lačen sem bil, da je bilo groza. Muhe so mi nagajale, kakor da bi bile zato nalašč plačane.

Vsako toliko mi je iz peresa kapnila črna pega na papir, zraven nje pa svetla otroška solza, debela solza, kakor šnih imajo mnogo zdravi, nedolžni, mladi otroci. Doma me je čakala brezovka. In vse to radi nemira. Začel sem premišljevati, ali je nemir res tak zločin, da ga je treba kaznovati tako občutno na meni. Rajši bi videl, da se me kar hitro v šoli pretepe, samo, da to hitro mine, kakor vzeti mi

prostost, katero sem tako ljubil. Pisal sem kazen hitro. Ko sem bil že gotov in nisem še videl od nikoder rešilne pomoči, pa sem se začel kesati, zakaj sem se bil tako podvizal. Obšla me je na novo britkost in tuga. Gorje zaprtemu otroku! Po dolgi, dolgi večni pol uri sem slišal težke stopinje.... bile so očetove ..., ki je prišel pome. Sram me je bilo, da sem zardel do ušes. Z učiteljem je stopil oče v učilnico. Ne bom pravil, koliko sem jih slišal, povem le to, da se mi je oče močno smilil, ker sem mu povzročil toliko skrbi in žalosti. Rad bi vsem otrokom povedal: Mir in pozor v šoli, da vas ne zaprejo, kajti hudo je otroku biti zaprtemu.

II.

Igrali smo se otroci kakor so se vedno; kakor se še in se tudi bodo. Skrivali smo se in, kogar je zadelo nas je moral iskati. Nekoč sem se skrivil pod stopnice, kamor smo spravljali orodje. Sosedov Tinče, tisti s kratkim navzgor obrnjenim nosom me je zaprl s ključem pod stopnice. Bilo je notri tema, kakor v rogu. Le počasi se je oko privadilo nekoliko na to ječo. Videl sem ob špranji, kako se je vzdigoval prah in se nemirno vrtel. Zunaj vrat so brenčale muhe. V kotu je pajek stegoval vrvice v mreže. Po tleh so lazili žužki. Strah me je bilo. Po stopnicah je nekdo stopal, kakor da bi meni po hrbtu udrihal; sram me je bilo klicati na pomoč. Koval sem črne maševalne naklepe za Tinčeta. Oh kako zopern mi je bil. Čakaj fant. Boš me še vprašal kos kruha. Najraji bi se vanj zakadil, kakor maček na psa. Pa ta krevljasti, suhljati Tinče je bil močan in koščat, da sem se ga ustrašil, če sem ga samo videl. Čez dolgo, dolgo časa me je odprla stara dekla Mina. Kakor angelj iz nebes se mi je zdela, če tudi ni bila nič kaj lepa — ta starina. Bog ji daj dobro. Vsem bi rad povedal, ne skrivajte se z zlobnimi tovariši, gorje mu, kdor je zaprt pod stopnicami.

III.

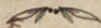
Prišla so mladeniška leta. Postal sem močan, širokih ramen, vitke rasti. Ko smo šli na nabor, so zdravniki me potrdili k vojakom. Ko smo čakali na prisego, me je nek tovariš razžalil, pa tako hudo, da sem ga z vso močjo vdaril s pestjo po licu. Fant je moral videti, ne vem če zvezde ali Benetke, ker je precej zbledel, lice pa mu je zarudečilo. Takoj mi je bilo žal! Prosil sem ga odpuščanja in prosil ga, naj udari tudi on mene. Ni hotel. Mene so zaprli. Drugi fantje so prepevali po mestnih ulicah in odšli domov, jaz pa sem bil zaprt. Po noči nisem zatisnil očesa. Drugi dan so mi dali ječmen brez soli za kosilo.

Oj huda je biti zaprt fantu, ki si želi prostosti. Dva dni so me držali zaprtega. Sram me je bilo iti domov. A kaj sem hotel. Vsi so me poznali, da sem sicer dober fantina, pa, da sem rojen pod tako zvezdo, ki pomenja ječo. Kako rad bi vsem mladeničem povedal: Ne pretepevajte se, kajti, hudo je, če mlade ljudi zapro.

IV.

„Trebalo je stavkati“ je šlo od ust do ust pred par tedni med težaki. Dobro, pa stavkajmo (štraj-kajmo). Potegnil sem se tudi jaz s vso vneto za zboljšanje dneve in za zmanjšanje delavnih ur.

To so zapazili nekateri nasprotniki, ovadili me pri redarstvu kot hujskača. V imenu postave so me zaprli . . . reveža. Sam sebi sem se smilil: Vsako toliko so prišli razni uradniki in zapisničarji izpraševati, kaj in kako. Dokazoval sem, da sem nedolžen, a — zaprtega so me imeli štiriindvajset ur. Smola, smola je z menoj. Ubežati nisem mogel, pa tudi bi ne hotel, a bolelo me je vendarle zelo. Raji delam po več ur na dan in za manjše plačilo le zapreti se nikdar več ne dam. V imenu postave so me zaprli. Vse v imenu postave. Zamislil sem se nazaj, ko sem bil zaprt v šoli, ko sem bil zaprt pod stopnicami, ko sem bil zaprt na dan nabora, — in zjokal sem se kot otrok. O blažena prostost. Bodimo pametni, da ne pridemo v zapor. Ko sem prišel iz zapora sem odprl tičnico, da je lep kos odletel v prostrani svet. Smilil se mi je. Huda je, če je človek zaprt. . . .

DRUŠTVA.

Ženska Marijina družba. Dne 22. t. m. vršil se je občni zbor naše družbe. Sobana v prostorih Marijinega doma bila je natlačeno polna. Kmalu po 5. uri pozdravi voditelj zbrane družbenice in jim polaga na srce v polurnem govoru ljubezen do družbe. Ljubezen ta naj se razodeva v zanimanju za družbo, v požrtvovalni udanosti do družbe in v nabiranju novih družbenic. — O družbinem delovanju poroča Marijina hči Terezija Zobec: Iz tega poročila je razvidno, da je imel družbin odbor 11 sej — družba pa 21 mesečnih shodov izven onih 15, v katerih so se vršile duhovne vaje. Vrh tega se je zbirala družba 10krat k enournemu čiščenju. O njenem delovanju v družbinih prostorih poroča voditelj: Predavanj je bilo 15. V treh govorih so nastopile družbenice. Veselični odsek je vprizoril in dvakrat ponovil igre sv. Nežo, sv. Cito in Pri gospodi. Deklamacij je bilo brez števila. Družba ima tudi svoj pevski zbor, ki je ob različnih priložnostih nastopil. Tudi poštene proste zabave ni manjkalo. Bilo bi slednji omeniti, da je bila družbenicam čitalnica z različnimi katoliškimi časopisi na razpolago, da deluje v nas že 2 meseca sem čebelica in da z novim letom začne delovati knjižnica, ki ima do 400 knjig napravljenih. — V tednu se je vsako sredo podučevalo po 2-3 ure dekleta v šivanju in likanju (peglanju).

Družba gleda lahko s ponosom na družbino preteklo leto. — V novi pomnoženi odbor so bila voljena: Ivana Gaeta prednica družbe, Marija Švigelj, podprednica družbe in prednica žen. Odbornice: Terezija Koritnik, Ivana Štokelj, Katarina

Ahačič, Marija Novič, Helena Vidali, Marija Jese-novec, Frančiška Strukelj, dekleta — Marija Tudor, Barbara Drganc, Ana Simončič, Vincenciya Pupis, Marija Novak, Frančiška Koterle, Ursula Gulič, žene.

Marijin dom. Občni zbor vršil se je 22. t. m. v popolnem redu. Poročilo tajnice g. ne Ivane Gaeta o delovanju zveze vzelo se je na znanje in prav tako odobrilo račune, katere je položil č. g. Andrej Zink. Zveza ima do 14.000 kron premoženja. Zborovanje zaključil je predstojnik zveze z govorom v katerem je povdarjal važnost zveze Marijin dom in bodril zborovalke k nabiranju.

Za kratek čas

Oče na slami — sin na klopi. Prenočila sta oče in sin pod ptujo streho. Zjutraj vstaneta, da gresta na semenj s suho robo — pa sina so vse kosti bolele od trdega ležišča. — Žalostno pogleda po klopi, na kateri je prespal ter reče očetu: «Eno samo slamico sem imel pod seboj na klopi, kjer sem ležal — pa me vse kosti bolè — kako mora o šele vas boleti — ko ste imeli toliko slam pod sabo».

Slovenec in Nemeec. Slovenec, ki mu je poginil konj gre potrj proti mestu, sreča ga trd Nemeec, ter ga vpraša: «bo hin, bo hin»? Žalostno odgovori Slovenec: «Ne bo ne — je že hin». e-mec: «bos?». Slovenec: «kaj bos — pustil sem mu vse podkove». Nemeec: «du ezel du». Slovenec: «ka bom ježen — žalosten sem žalosten».

Glej na konec. Jako mlad fant je poročil bogato pa staro vdovo. Po poroki gresta pogledat malo po svetu. V železniškem vozu vpraša poleg sedeč kmet: «Gospa ste imeli sina v mestu v šoli?» «Ne, ne oče — sedaj vže uživam sadove šolskih naukov» odgovori mladenič, — ker v šoli smo se učili: «Karkoli delaš — delaj previdno in glej na konec». Jaz mislim biti enkrat bogat samostojen trgovec.

Izjava in zahvala.

Podpisani potrjujem, da je g. Ivan Goriup v Rojanu vodil od dne 27. avgusta 1905. dalje razpošiljanje „Družinskega Prijatelja“ in oskrboval zadnje leto tudi vso upravo istega lista. Te posle je vršil s toliko natančnostjo in vestnostjo, da ga radi njegovega poštenja lahko vsakemu priporočam. Za ves njegov trud se mu na tem mestu prisrčno zahvaljujem. Upravo „Družinskega Prijatelja“ je g. Goriup izročil upravnistvu „Zarje“ samo radi tega, ker je postal „Družinski Prijatelj“ priloga tega lista.

Jakob Ukmar,

dosedanji lastnik „Druž. Prijatelja.“